

Źródło: strona internetowa Kultura Polska

Olga Tokarczuk

Urodziła się w 1962 w Sulechowie, studiowała psychologię na uniwersytecie Warszawskim, mieszka w Wałbrzychu. Wybitna prozaiczka i eseistka, wielbicielka Junga, znawczyni filozofii i wiedzy tajemnej, autorka uhonorowana wieloma nagrodami, m.in. nagrodą Polskiego Towarzystwa Wydawców Książek, nagrodą Fundacji im. Kościelskich oraz kilkoma nominacjami do NAGRODY NIKE.

Niekwestionowane odkrycie w polskiej literaturze ostatnich lat, pisarka ceniona i przez krytyków i przez publiczność. Fenomen popularności i dobrego smaku, wiedzy i sprawności pisarskiej, filozoficznej głębi i sztuki opowiadania.

Jeszcze jako nastolatka próbowała swych sił w poezji. Potem na wiele lat zamilkła, by powrócić bardzo dobrze przyjętą przez krytykę powieścią **PODRÓŻ LUDZI KSIĘGI** (1993). Utwór ten jest czymś w rodzaju nowoczesnej paraboli. W warstwie dosłownej traktuje o nieudanej wyprawie po tajemniczą Księgę, w trakcie której na dwoje głównych bohaterów sływa wielka miłość. Rzecz dzieje się w XVII wieku we Francji i Hiszpanii, lecz nie koloryt lokalny jest tu najważniejszy, ale fascynacja Tajemnicą. W nieco bliższą naszym czasom przeszłość zapuściła się autorka pisząc drugą powieść - **E.E.** (1995). Tym razem akcja utworu została osadzona we Wrocławiu początków XX wieku. Jej główną bohaterką jest Erna Eltzner (stąd E.E.), dorastająca panienka z polsko-niemieckiej rodziny mieszczańskiej, u której odkryto talenty mediumiczne. Tu również ujawnia się fascynacja tym, co tajemnicze i wymykające się ludzkiemu rozumowi.

Bez wątpienia największym i najgłośniejszym jak dotąd sukcesem pisarki jest jej trzecia powieść - **PRAWIEK I INNE CZASY** (1996). Tytułowy Prawiek, mityczna wioska położona rzekomo w samym środku Polski, jest archetypicznym mikrokosmosem, w którym skupiły się wszystkie znane człowiekowi radości i smutki. Pisał o tej powieści Jerzy Sosnowski: "Tokarczuk ze skrawków realnej historii buduje mit, to jest historię przesiąkniętą ładem, gdzie wszystkie wydarzenia, także te tragiczne i złe, mają swoje uzasadnienie. Przestrzeń zorganizowana jest na podobieństwo mandali - koła wpisanego w kwadrat, będącego geometrycznym wyobrażeniem doskonałości i pełni."

PRAWIEK I INNE CZASY to szczytowe osiągnięcie nowszej polskiej prozy mitograficznej.

W innym tonie i gatunku została utrzymana kolejna powieść Olgi Tokarczuk **DOM DZIENNY, DOM NOCNY** (1998). Określenie "powieść" jest tu dość mylące, ponieważ rzecz ta jest hybrydą tekstową, w której zgromadzono przeróżne zarysy fabuł i bardziej spójne opowieści, notatki o charakterze quasi-eseistycznym, prywatne zapiski itp. W istocie, **DOM DZIENNY, DOM NOCNY** to najbardziej osobista książka pisarki i zarazem najbardziej "lokalna". Tokarczuk bowiem wsłuchuje się w okolicę, gdzie na stałe mieszka (wieś w Sudetach na pograniczu polsko-czeskim). Z

tych inspiracji wzięła się m.in. porywająca opowieść o średniowiecznej świętej Kummernis, o kobiecie, którą Bóg wybawił przed niechcianym małżeństwem, dając jej męską twarz. **DOM DZIENNY, DOM NOCNY** jest książką finalistką IMPAC, dublińskiej nagrody literackiej.

Wprawdzie w roku 1997 ukazał się niewielki tom prozy wypełniony trzema opowiadaniem (**SZAFA**), ale aż do ogłoszenia przez pisarkę **GRY NA WIELU BĘBENKACH** (2001) niewiele było okazji, by podziwiać talent Olgi Tokarczuk jako autorki krótszych form narracyjnych. Wspomniana tu książka gromadzi 19 opowiadań ułożonych w trzy cykle. Pierwszy z nich można by nazwać autotematycznym: w kilku opowiadaniach pisarka zastanawia się nad fenomenem kreacji (nie tylko literackiej). Drugi cykl to utwory apokryficzne: tak jak wcześniej podstawą fascynującej opowieści o Kummernis była autentyczna historia odkryta przez Tokarczuk na dolnośląskiej prowincji, tak i cztery opowiadania pomieszczone w **BĘBENKACH** mają podobne źródła. Pisarka po swoim rozwija "ciągi dalsze", pięknie koloryzuje i ożywia nagie historyczne fakty. I wreszcie - cykl trzeci - mamy w tej książce dużą grupę opowiadań z realistyczną, a właściwie psychologiczno-obyczajową dominantą.

Olga Tokarczuk ogłosiła też esej w postaci osobnej książki (**LALKI I PERŁA**; 2000), w którym zaproponowała nowe odczytanie powieści Bolesława Prusa z końca XIX wieku, utworu uchodzącego za arcydzieło polskiej sztuki powieściopisarskiej.

Nowa książka autorki, **OSTATNIE HISTORIE**, jest kolejnym zbiorem opowiadań. Krótkie formy stają się powoli ulubionym gatunkiem Tokarczuk, która jest również pomysłodawczynią wielkiego festiwalu opowiadania.

Olga Tokarczuk - powieściopisarka i eseistka, najbardziej utytułowana i najszerzej podziwiana autorka polska średniego pokolenia; laureatka wielu nagród i wyróżnień, na równi ceniona - co zdarza się niezwykle rzadko - przez krytykę literacką i szeroką publiczność czytającą.

"Pisanie powieści jest dla mnie przeniesionym w dojrzałość opowiadaniem sobie samemu bajek." (Olga Tokarczuk)

Bibliografia:

- **MIASTA W LUSTRACH**, Kłodzko, 1989
- **PODRÓŻ LUDZI KSIĘGI**, Warszawa: Przedświt, 1993
- **E.E.**, Warszawa: PIW, 1995
- **PRAWIEK I INNE CZASY**, Warszawa: W.A.B., 1996
- **SZAFA**, Lublin: Wydawnictwo UMCS, 1997
- **DOM DZIENNY, DOM NOCNY**, Wałbrzych: Ruta, 1998

- **OPOWIEŚCI WIGILIJNE** (razem z Jerzym Pilchem i Andrzejem Stasiukiem), Czarna Ruta, 2000
- **LALKA I PERŁA**, Kraków: Wydawnictwo Literackie, 2000
- **GRA NA WIELU BĘBENKACH**, Wałbrzych: Ruta, 2001
- **OSTATNIE HISTORIE**, Kraków: Wydawnictwo Literackie, 2004
- **ANNA W GROBOWCACH ŚWIATA**, Krakow: Wydawnictwo Znak, 2006

Wiele jej książek zostało przetłumaczonych na obce języki, między innymi na angielski, francuski, hiszpański, niemiecki, chorwacki, litewski.

PRAWIEK I INNE CZASY i **DOM DZIENNY, DOM NOCNY** zostały przetłumaczone na język niderlandzki przez Karola Lesmana:

Oer en andere tijden, uitgeverij De Geus, 1998, ISBN 90-5226-558-5,

Huis voor de dag, huis voor de nacht, uitgeverij De Geus, 2000, ISBN 90-5226-889-4,